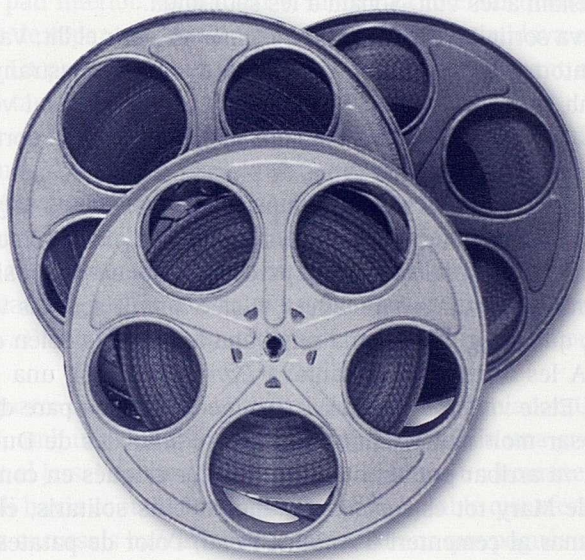

Les tranquil·les aigües del Shannon

Eduardo Jordà

6

ta l'experiència davant de la innocència de la joventut. Com els bons vins, Rohmer, igual que els seus personatges, guanya *bouquet* amb l'edat.

Aquest cicle podríem dir que s'estructura entorn a dos motius temàtics: l'amor i l'atzar. A través d'ells Rohmer activa els seus personatges, els quals

de filosofia i experta a aplicar l'art del raïocini a totes les coses de la vida, i Natascha, capritxosa estudiant de piano, i amb el complement del pare d'aquesta, Igor, i la seva jove amant, Eve, Rohmer parlarà de diferents concepcions de la vida: la racionalitat de Jeanne i l'impulsiu comportament de Natascha, i plantejarà la distància in-

*ordinària fisicitat,
t en l'espectador."*

que hi ha entre allò que es veu i la vida ens descobreix.

lloc, darrera una història d'anal interrompuda i restablertat ar, de l'idealisme platonià i la il·lusió entorn a la immortalitat i la desil·lusió del miracle, que recomençat amb un personatge, com farà també a la tardor, el qual es mantindrà a les seves il·lusions. Un veure el món i en el seu desenllaç es troba amb l'emoció d'un miracle, proper a la confiança i l'atzar, i que s'aproxima al grau sublim de Dreyer.

contenut ens porta un estiu a París, on un personatge principal, relacionat amb tres episodis, encadena una meditació sobre la possibilitat de la realització absoluta de l'ésser i exposa unes característiques, esforçades en assolir l'equilibri. Rohmer ens descobreix la mestria a l'hora de resoldre els conflictes d'una joventut que busca la perfecció i que contemplan els moments en els quals s'obren les obligacions i s'han de prendre decisions.

En la tardor ens porta una història de la disjuntió de la imaginació i la realitat i enfronta la vida amb la de Rosine, tractant d'adaptar-se a la realitat a través de les seves diverses engineries conspiracions, amb la presència d'Isabelle i la seva actitud reservada. Enmig de l'encreuament amb Magali a l'espera pacient i desencantada de l'home que s'obliga a les seves expectatives. Excusa

perfecta per a Rohmer per tancar un dels temes essencials de la tetralogia: la difusa distinció entre les il·lusions i la realitat més concreta.

Es tracta, en definitiva, d'una petita, però excel·lent, mostra de la coherent trajectòria d'un cineasta fidel a una concepció del cine i, per què no, de la vida, d'un lúdic i juvenil octogenari, rebel i franc tirador caparrut, mestre sense igual dins el panorama del cinema europeu. ■

La senyoreta Mary Duffy tenia 55 anys i havia tornat a Athlone per enterrar la seva germana. Una monja que era d'Athlone, com Mary, li havia parlat d'un hostel econòmic i discret on ningú en sabia res, d'ella. L'hostal es deia The Wilde Rose i era a prop de la fàbrica de cervesa.

La patrona era una dona descolorida amb els cabells rinxolats i un cigarret que li penjava dels llavis. "Passa, estimada", li va dir, i li va mostrar un corredor fosc. A mà dreta hi havia una sala amb un televisor. "Aquest és el nostre saló. Si vols mirar la tele, princesa, són cinc lliures al mes o quinze penics al dia."

La senyoreta Mary Duffy es va empegueir.

–Sou la senyora Hurley? –va demanar amb tímida a la patrona.

–Per Déu, no em vulguis llevar d'enmig tan prest! La senyora Hurley va morir fa un any. Jo em vaig fer càrrec d'això. Què et sembla?

La senyoreta Mary Duffy va sentir fred a la base de l'esquena. Per res del món dormiria a ca la morta. I, a més, no tenia doblers per pagar-se un allotjament millor.

–Puc veure el quarto? –va balbucejar.

La patrona va caminar fins al final del corredor. Va obrir la porta de l'esquerra, que va grinyolar amb violència. L'habitació podia a humitat o a una cosa semblant a patates bullides. Un finestra donava a un pati interior on es veia un esterinyador, unes botes d'aigua i un poal del fems.

–Aquí estaràs bé, reina –li va dir la patrona–. Ja veuràs com t'agrada l'estança. I per descomptat que això –la patrona la va mirar de dalt a baix amb una expressió burlesca– és una casa decent. A partir de les nou del vespre s'apaguen els llums. Berenam a les vuit. Sopam a les set i mitja.

La patrona va sortir. La senyoreta Mary Duffy va obrir el llit. Va veure en els llençols pèls entortolligats, taques groguenques i –cosa més estranya– un segell de correus amb el cantell estampillat. Es va asseure en el llit i va col·locar la bossa damunt del comodí. La seva bossa de viatge era vora la porta. La senyoreta Duffy va desitjar haver estat capaç de plorar.

Dues hores després, en el saló de pompes fúnebres, Mary Duffy no va voler veure la seva germana abans que tancassin el taüt. Elsie era cinc anys major, la primogènita. Era una mica guerxa, però tenia bona veu, cosia bé i sabia administrar una casa. A la seva manera, Elsie va tenir sort. Es va casar amb Frank Delany, que era guapo i tenia una bona feina i tots deien que arribaria molt enfora. A les festes, Frank cantava *Danny Boy* amb una bella veu de tenor. Frank i Elsie vivien a Amèrica quan Joe Duffy, son pare de les germanes, es va posar molt malalt. Mary va haver d'anar des de Dublín a fer-se càrrec de tot i va arribar poc abans que el vell Joe caigués en coma.

A la vida de Mary tot es repetia: els allotjaments solitaris, els viatges en autobús per anar al cementeri d'Auburn Road, l'olor de patates bullides, la

bossa damunt el comodí. Quan la varen cridar per dir-li que Elsie havia mort, no va poder plorar per ella. Va intentar recordar una nina amb un floc vermell als cabells i unes gruixades ulleres de carei; va reviure l'horabaixa que la germana Carney la va treure de classe per haver-se pixat damunt; va tornar a veure el jove que se'n reia d'Elsie a sortida de missa i li deia "ulls de granot". Però les llàgrimes es negaven a sortir. I això que la vida d'Elsie no havia estat fàcil tampoc. Sis anys enrere, el 1967, havia tornat a Athlone cappiu i evitant mirades alienes. Tot i que Elsie no ho va voler reconèixer mai, Frank bevia molt i el varen acomiadar de diverses feines i un dia va caure d'un empostissat i el varen enterrar a Pittsburgh. No hi va haver indemnització perquè Frank havia oblidat pagar les quotes de l'assegurança.

De tornada al cementeri, Mary es va aturar a dinar a un *fish and chips* que era al costat d'una casa d'apostes. Son pare acostumava a dinar-hi. Quan va morir, dotze anys abans, Mary va llogar la casa i se'n va tornar a Dublín. Va fer feina en una fàbrica de galletes fins que va trobar una feina a la cuina d'un orfenat.

Mary va tornar a poc a poc al seu allotjament. Feia brusqueta. No feia fred, l'estiu s'estava portant bé. Va sentir les campanes d'una església. Un camió va travessar les vies del tren. Li va envair una reconfortant sensació de llunyania: el món s'esvania darrere seu, i ara, a la fi, Athlone no era res més que un nom borrós en un tiquet d'autobús que havia llançat a una paperera.

Va esperar el sopar a la seva habitació, amb les cortines tirades, llegint un llibre. Se sentia el renou d'un grifó, les rialles d'una ràdio, uns gemecs ofegats que arribaven del pis de dalt. Mary es va concentrar en les febles gotes de pluja que queien en el pati interior. Va amollar el llibre i va intentar quedar dormida. En arribar l'hora de sopar, va anar a cercar la patrona. L'intimidava entrar tota sola al menjador. La patrona era en el quarto del televisor, fumant amb les cames damunt d'un tamboret.

–He sentit uns renous –va dir Mary, abans d'arribar al menjador.

–Quins renous? Serà una ràdio o algú que cantava.

–No, una altra mena de renous...

La patrona va amollar una riallada i va moure sorneguerament el cap. Després va baixar una mica la veu i va adoptar un to equívoc:

–Haurà estat una parella d'enamorats. Saps, alosa meva? Hi ha una cosa que es diu amor... Ens arriba a *tots*, qualche moment de la vida, com les angines, com la mort.

Hi havia quatre comensals al voltant de la taula del menjador. Un home d'uns setanta anys, amb ulls de gallina i llavis molt prims, duia una gruixada creu de plata damunt el jersei de llana. Al seu costat hi havia un homenet calb i incolor que, pel que li havia contat la patrona, era un comptable que efectuava una inspecció per les sucursals bancàries de la zona. Abans que pogués seure, Mary va

sentir una veu jovial, directa, que se li adreçava amb familiaritat.

–Bon vespre, estimada Mary. Benvinguda a aquest bell racó del món.

Mary va vacil·lar abans d'asseure's. L'home es va aixecar i va apartar una cadira al costat de la seva.

–Nom Tony Dowling. Aquí es trobarà bé.

Mary es va asseure capcot. Una al·lota amb el davantal ruat va servir un plat de salsitxes blanquinoses i un altre plat de patates bullides amb col.

El vell de la creu i el comptable varen sopar en silenci, aliens a tot el que passava a taula. Mary gairebé no va tastar ni un mos. Tony Dowling no va aturar de xerrar. Tenia devers cinquanta anys i era rodanxó i sanguini. Duia una americana de color rosat i una corbata groga. Movia molt les mans curtes i els dits grassonets. L'al·lota del davantal ruat va servir un bol de natilles artificials. Dowling va ficar la cullera en el plat i va acostar la boca a l'orella de Mary.

–Sabeu que acaba de morir el gran Sean Aloysius Feeny? Ho han dit per televisió.

Mary havia sentit parlar d'un Sean Feeny que havia estat amic de son pare. Va morir a la guerra, a Flandes. Son pare també va ser tres anys a les trinxeres. En acabar la guerra, no quedaven més de vint homes al seu regiment.

–Sean Feeny? –va mussitar ella.

–És clar, el nostre gran John Ford! –va exclamar Dowling amb la boca plena de natilles.

A Mary no li interessava el cine. En els cines sentia presències amenaçadores, ombres que s'acostaven per darrere, mans que reptaven en la foscor.

Després del sopar, Tony Dowling va demanar a Mary d'anar a fer un voltí. Mary es va deixar dur. Al carrer l'aire era teb. Els dies encara eren llargs, la llum grisa gandulejava com un vell en una engronsadora. Mentre caminaven, Dowling li va contar que era viatjant de comerç i que duia un cert temps allotjat a *The Wild Rose* amb una dona que no es trobava bé de salut.

–I què té? –va demanar Mary.

–Ja no és jove, i està una mica delicada del cor. La bona gent sempre pateixen del cor. Vol que anem a un pub? –li va demanar de sobte, acostant una mica la boca a la seva orella.

Mary no va contestat però va continuar caminant al seu costat. El pub era a un carrer fosc per on no passaven cotxes. Dowling va anar fins a la barra cantussejant i ella es va asseure al costat de la taula més allunyada del tasser. Dowling va arribar amb una gerra de cervesa i una coca-cola. Mary li ho va agrair i en va prendre un glop.

–Li agrada *la nostra* marcida rosa salvatge? –va demanar ell en asseure's.

–Sí –va mentir Mary.

–Ah, és un lloc encantador. No ens podem queixar. Em cregui, conec centenars de llocs i la nostra rosa no està tan malament.

Un home es va acostar a Dowling i li va dir alguna cosa a cau d'orella.

–Disculpi'm –va dir secament a Mary i va sortir al carrer darrere ell.

Mary Duffy va prendre sense gens de gana la coca-cola. Va pensar en Sean Feeny, que acabava de morir a Amèrica, i en l'altre Sean Feeny, que havia mort als vint anys en una bruta trinxera de Flandes. Un quart d'hora més tard, Tony Dowling va tornar a taula. Estava acalorat i s'havia desfet el nus de la corbata.

–Era un client. Un home realment caparrut.

–Quina casta de coses veneu? –va demanar Mary sense gaire curiositat.

–Locions capilars. Material de perruqueria i estètica per a senyores i senyoretetes. Missals. Verges de guix.

–I on viviu?

–Una mica arreu. Podria dir que som un cowboy errant. Quan jo vaig de viatge, ella m'espera aquí.

–I no teniu fills?

–Fills? Qui podria tenir fills amb aquella dona? Però què suposau? Que som casats? Déu me n'alliberi. Diguem que és la meva sòcia.

–La vostra sòcia?

–Sí, la meva sòcia. Té bon cap per als números. Em recorda les coses que a mi se m'obliden. Aquest home que m'ha vingut a veure, per exemple. Ella ja m'ho havia advertit, però se me'n va anar del cap. Ai, ella va ser una dona molt guapa! I podria haver arribat molt enfora. Llàstima!

Mary va fixar la mirada en el tassó buit de coca-cola. Dowling es va aixecar i va anar a demanar una altra cervesa.

–És curiós –va continuar Dowling en tornar– que avui hagi mort un dels culpables, aquell John Ford que ha mort a ca seva de Palm Desert. No n'ha sentit parlar, de *Les tranquil·les aigües del Shannon*? Ella hi va fer feina, en aquesta pel·lícula.

–Quina pel·lícula?

–Però si va ser el testament líric de John Ford! La va rodar per aquí, entre la frontera i l'estuari del Shannon. Ell mateix en va escriure el guió. Una història sobre un nin que volia viatjar a Amèrica i seguia el curs del riu fins a la mar.

Aquells noms varen atordir Mary. Dowling va acostar el seu tamboret al d'ella.

–Escoltau, la meva al·lota va actuar en aquella pel·lícula. Va ser la seva gran oportunitat. Un de l'equip la va veure pel carrer i li va dir que li farien una prova. Ford volia actors que no fossin professionals. I voleu saber una cosa? Estic segur que ella ho va fer molt bé. Llàstima que no en quedi res, d'aquella pel·lícula. Ara valdria una fortuna.

Mary va fregar la taula amb el tou dels dits. Joe Duffy era fuster, un bon fuster. Quan feia feina, acostava l'orella a la fusta i esperava que la fusta li digués que sí. Només aleshores donava per acabada la feina. Aquella taula no hauria

dit que sí. Tenia la superfície ruosa, aspra. Mary va romandre en silenci. Dowling s'hi va acostar encara més. A la seva veu hi havia un to insinuant, remorós com un riu sota el sol de l'estiu.

–Mirau, Mary, jo som un home... com dir-ho?... esbojarrat. No puc donar exemple de res. Però sé portar-me com un home –Dowling es va aclarir la gargamella, va acabar la seva cervesa, es va passar una mà nerviosa per la boca–. Escoltau-me bé: jo faria qualsevol cosa per vós. Sí, des del primer moment que vos vaig veure vaig saber que éreu una dona pura, senzilla, fidel. Ara mateix agafaria un autobús i me n'aniria a Belfast o a Londres, només que diguéssiu que m'acompanyareu. Deixeu-ho tot. Qui vos espera? I no vos preocupeu, la meva al·lota sabrà desfer-se'n. Té doblers.

Dowling va amollar la cervesa. De sobte es va fermar el nus de la corbata i es va posar dret. Estava congestionat, tenia la mirada extraviada. Hi havia gotes de suor en el seu front. Quedaven pocs clients al pub. Quan Mary i Dowling varen tornar a *The Wild Rose* feia fosca negra. L'allotjament era en l'obscuritat. Mentre caminaven a les palpentes pel corredor, Mary va sentir un lleuger frec a la mà. Després de despullar-se es va ficar entre els llençols, reprimint un calfred que la va omplir d'inquietud i alhora d'una estranya escalfor desconeguda.

L'endemà, Tony Dowling acabava el seu te quan ella va entrar al menjador. Hi havia una flor davant del plat de Mary. No hi eren ni el comptable ni l'home de la creu al pit. Dowling estava exultant. Feia olor de loció d'afaitar.

–Esper que tenguem un bon dia. Què fareu avui?

Mary no va dir res, tot i que ja havia decidit anar-se'n a la casa que havia estat de Joe i Elsie.

–Per cert, voleu que aquest vespre repetim la nostra passejada?

Mary no va contestar. S'havia empegueït. Va deixar una torrada de pa ressec en el plat. Va fer un glop de la seva tassa de te.

–Vos esper en el pont, a les sis –va contestar en veu molt baixa. Sense acomiadar-se, sense girar la vista enrere, va sortir al carrer.

Va agafar un autobús que la va deixar prop del convent. Plovisquejava. Hi havia poca gent pel carrer. En lloc d'entrar a la casa, va anar a l'extrem del jardí on era el porxo. Va haver de pegar una potada a la porta perquè cedís. Apartant teranyines, va veure un aparador coix amb cassoles rovellades i una tetera abonyegada. Mary va obrir un calaix i hi va trobar el que cercava: un estoig circular de cine que contenia un rotlle de pel·lícula. Era tot el que quedava de *Les tranquil·les aigües del Shannon*.

En sortir del jardí, va deixar el reixat obert de pinte en ample. Se'n va anar a ca la veïna, la viuda Malley. La dona mirava la televisió.

–Vull que venguis la casa, Julie –li va dir Mary abans d'asseure's i llevar-se la jaqueta–. Encarrega't de tot. Pots agafar el que vulguis. La resta, ho vens.

L'únic que me'n duc és això –i va treure el rotlle de pel·lícula d'una bossa de plàstic.

Hi va haver un agònic llampec d'emoció en els ulls de la viuda Malley, que va començar a toquejar el dors de la mà amb la punta dels dits.

–Ah, això... Joe tenia por que cremàs i s'incendiàs la casa. Per això ho va deixar en el porxo. Ja saps el munt de coses que sabia ton pare. Sempre va confiar que servís d'ajuda per a Elsie, però ja ho veus... Ton pare venia molts d'hora-baixes a casa. Que Déu em perdoni, però crec que jo el feia feliç. Ens assiéem davant del foc i escoltàvem la ràdio. Em va contar moltes coses. Sé què va passar amb aquesta pel·lícula.

Mary va assentir amb el cap: també ella havia sentit contar què havia passat amb el rotlle de pel·lícula. Son pare explicava la història en els pubs quan l'alcohol se li afluijava la llengua. No va saber mai si els altres parroquians se'l creien o no. I ara ella s'alegrava que son pare, a la seva manera, hagués estat feliç amb la viuda Malley.

El que no sabia la viuda Malley és que la còpia del porxo era la pel·lícula muntada i no una simple còpia de treball. El director va fer cremar totes les altres còpies. Si aquella es va salvar va ser perquè la hi va donar Ford a son pare. Ni Joe ni Mary sabien per què ho va fer. Potser ni el mateix director ho sabia. Els homes feien coses que ni ells mateixos s'explicaven. Un home es deixa matar per una dona i un altre mata la dona que estima. Un home s'enamora i un altre home refusa per sempre l'amor. Un home decideix deixar de ser

dolent i un altre home corromp un al·lotet. Potser el director d'aquella pel·lícula es va desil·lusionar en veure que Irlanda no era com ell imaginava. I es va fer de fer feina allà, lluny de ca seva, amb actors aficionats i amb tècnics poc competents. O es va aixecar amb ressaca i ho va enviar tot a passeig. Al cap i a la fi, eren els seus doblers. Una còpia, però, es va salvar. O millor dit, aquell home va voler que una còpia se salvàs.

La viuda Malley la va acomiadar a la porta. Tenia els ulls envermellits rere els vidres de les ulleres. Semblava una mica menys vella, una mica menys marcida. Li va estrènyer la mà abans que Mary se n'anàs, i ella va notar una escalfor diferent, tal vegada la pressió de la mà de son pare. Plovia fort. L'estiu s'acabava, o qui sap si s'havia acabat ja. Mary va anar caminant fins *The Wild Rose*. Hi va arribar xopa i feliç. Va entrar a la seva habitació i va preparar la bossa de viatge. Duia poca roba i l'estoig circular va cabre sense cap problema dins l'ampla bossa negra.

–Ai, alosa meva –li va dir la patrona–, ens deixes ja? Són deu lliures, però t'ho deix en vuit.

Mary va treure els doblers. La patrona va agafar els bitllets i se'ls va ficar dins la butxaca de la bata. Després va estirar Mary del braç i va tancar la porta darrere d'ella.

–Saps que Tony Dowling ha estat demanant per tu? Ha fet indagacions per aquí i per allà. Aquí on em veus, jo ho sé tot. Potser t'interessi saber que, a Dowling, li varen llevar el diploma de metge per fer avortaments. I té fama... bé... ja m'entens, d'escurar dones com tu.

Mary va caminar sota la pluja amb la bossa negra a la mà. Tres pics va ficar els peus en un bassiot. Va anar cap al pont com si no hagués fet res més en la vida, com si aquell camí fos l'únic que coneixia. Caminava estirada, sense encongir el coll ni tombar el rostre. Mirava fixament els escassos vianants que es creuaven amb ella. Eren les cinc, potser les cinc i mitja.

Va guaitar a l'ampit. El riu corria plàcidament entre façanes grises. La superfície de l'aigua bimbollejava com una cassola bullint. Un tramvia va passar pel pont fent sonar una campaneta. L'estoig de la pel·lícula va surar uns segons damunt l'aigua, que corria riu avall i sortia de la ciutat i travessava els seus turons del sud i seguia avançant cap a la mar i Loop Head i l'horitzó combat que arribava fins a Amèrica, on Frank Delany havia caigut d'un empostissat un matí de Divendres Sant.

A l'estació, Mary va comprar un bitllet per a l'autobús de les sis cap a Dublín. Quan l'autobús va passar pel pont, un home engavanyat en un impermeable caminava amunt i avall, sota la pluja, amb una rosa vermella a la mà. ■